



mate dat universele rechten worden erkend, dus dat lokale bindingen en beperkingen verworpen worden.” (p. 93) Binnen dat juridische kader waarin burgers universalistische principes onderschrijven, pleit Pinxten voor een waardering van de persoon, met leerprocessen en intermenselijke dialoog als belangrijkste aandachtspunten.

Een derde deel is een uitgebreide *case study* over het kunstenforum De Krook in Gent, waarin Pinxten en zijn onderzoeksgroep Vergelijkende Cultuurwetenschappen aan de UG, een theoretisch kader ontvouwen ter ondersteuning van het project van Gerard Mortier. Deze studie en de polemiek rond De Krook kwamen al uitgebreid aan bod in *Oikos* 22, 3/2002. Alle thema's van Pinxten keren in dit voorstel

terug: een rijke beleving als basis voor participatie, inbedding in een lokale context met aandacht voor een Europees verhaal, architectuur en stedenbouw, virtualisering en nieuwe kunst, leerprocessen tegenover reproductie, diversiteit en interculturalisme, en *last but not least* het ontwerpen van een publieke ruimte waarin “we de ‘ander’ letterlijk ontmoeten in de fysieke ruimte en figuurlijk in de symbolische ruimte van het kunstwerk.” (p. 137) Het project heeft grote ambities, maar gaat nergens concreet in op actuele tendensen in de kunst en heeft nog minder oog voor de bestaande artistieke dynamiek in Gent en daarbuiten. Wat kan een hoogdravend discours over lokale inbedding en doorlaatbaarheid dan nog betekenen?

Jeroen Peeters

Onderwijsdiscours en economie

Nico Hirtt en Gérard de Selys, *Zwart bord. Tegen de privatisering van het onderwijs*, EPO, Berchem, 2003, 123 p.

Zwart bord is een strijdschrift dat de openbare school wil verdedigen tegen allerlei vormen van vermarkting van onderwijs die vandaag plaatsvinden. Het interessantste - maar tevens meest onthutsende - aspect van dit boekje is dat de auteurs laten zien hoe deze trend niet uit de lucht komt vallen, maar strategisch voorbereid is vanuit de economische wereld, en vooral dan de grote industrie, waaronder belangrijke computerfirma's. Afstandsleren verschuift de bijscholing van werknemers

naar hun vrije tijd, terwijl computer materiaal en voorgeprogrammeerde cursussen, 'educatieve' software, via de markt kunnen worden aangeleverd. Dit soort onderwijsproject wordt getraceerd in teksten te beginnen met het rapport *Education and European Competence* uit 1989 van de Europese Ronde Tafel voor Industriëlen (ERT) tot en met de GATS-discussie over een 'vrije' markt voor onderwijs, opgevat als commerciële dienstverlening. Men ziet hoe dat economisch georiënteerde onderwijsdiscours wordt overgenomen door allerlei instanties waaronder de Europese Commissie. Voor al wie vandaag met de hervormingsdruk in het onderwijs te maken heeft, is dit aanbevolen lektuur.

Jef Peeters